

РЕШЕНИЕ

№ 7267

гр. София, 03.12.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 69 състав, в публично заседание на 17.11.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Милена Славейкова

при участието на секретаря Десислава В Симеонова и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **4470** по описа за **2021** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 284 - 285 от Закона за изпълнение на наказания и задържане под стража (ЗИНЗС), във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ).

Образувано е по искова молба на К. Е. К., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“ на Затвора [населено място], със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.3, кант. 308, чрез адв.И. Ю. от САК, срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) с искане за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 20 000 лв., претърпени за лоши битови и хигиенни условия на изтърпяване на наказанието му в ЗОЗТ „К.“ на Затвора [населено място], в периода от 20.01.2021 г. до 06.05.2021 г., ведно със законната лихва от предявяване на иска до окончателното изплащане, както и сторените по делото разноски.

Ищецът поддържа, че условията на изтърпяване на наказанието му са в нарушение на чл.3 ЗИНЗС, вр. чл.3 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) – в тесни и пренаселени килии и лоши битови условия в спалните помещения. Посочва, че в спалното помещение са настанени 9 лишени от свобода (л.св.) на площ от 36 кв.м., в която влизат легла, шкафове, маси и столове. Отоплението се осъществявало с печка на дърва и въглища, която допълнително замърсявала въздуха. Общите за помещението баня и тоалетна били пълни с влага и мухъл, а режимът на водата не

позволявал на всички л.св. да се изкъпят. Допълнително положението се влошавало поради наличие на всякакви паразити, дървеници, хлебарки, гризачи и други вредители, срещу които затворническата администрация не вземала мерки. Ухапванията от дървеници пречели на нощния сън. В помещенията били настанени болни от хепатит, СПИН и други заразни болести, поради което ищецът се притеснявал за здравето си. Храната била крайно недостатъчна и била раздавана при лоши хигиенни условия. Настоява за ревизия на лафката към Затвора и промяна на списъка с разрешени вещи при свиждане. Счита, че съвкупното въздействие на условията на изтърпяване на наказанието достигат прага на суровост по чл.3 ЕКПЧ и представляват нечовешко отношение към лишените от свобода, вкл. заплаха за тяхното

Ответникът Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ оспорва исковата молба поради липса на елементите от фактическия състав на отговорността на държавата на вреди. Излага доводи, че наложеното наказание „лишаване от свобода“ не е първото за ищеца, поради което същият е запознат с условията на изтърпяването му и ако действително ги намира за нечовешки, то не би имал упорито противоправно поведение. От това извежда изводи за недобросъвестност на ищеца, който не целял да се поправи и превъзпита, а да извлече полза от престоя си в местата за лишаване от свобода. Поддържа, че наложеното наказание предполага ограничения с репресивен характер, като ищецът не твърдял да е претърпял болки и страдания с по-висок интензитет. Въпреки твърдените неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието, ищецът не е поискал преместване в друго място, което доказвало липсата на претърпени неимуществени вреди. Поддържа, че спалните помещения имат пряк достъп до слънчева светлина и естествено проветрение. За всяко помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа (ИСДВР) определял отговорник, който изготвял месечен график за дежурства и следял за хигиената на помещенията. Относно оплакванията от ухапвания от инсекти сочи липсата на документирано искане за медицинска помощ. Не оспорва, че в ЗОЗТ „К.“ има режим на топлата и студена вода, които се спирали нощно време. Претендира за отхвърляне на исковата претенция и присъждане на юрисконсултско възнаграждение. Участвалият в производството по делото прокурор – представител на СГП счита, че претендираните неимуществени вреди са недоказани, поради което искът е неоснователен и следва да бъде отхвърлен.

Административен Съд С. - град, I отделение, 69 състав, след като взе предвид наведените в исковата молба доводи, изразеното становище на пълномощника на ответника и на представителя на СГП и се запозна с приетите по делото гласни и писмени доказателства, намира за установено от фактическа страна следното:

По делото няма спор, че за исковия период от 20.01.2021 г. до 06.05.2021 г. К. Е. К. е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“ на Затвора [населено място].

Установява се от докладна записка изх.№ 1429/12.11.2021 г. на ИСДВР Е. П. в ЗОЗТ „К.“, че за времето от 15.01.2021 г. до 08.06.2021 г. ищецът е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“, 9-та група, 4-то спално помещение с размери 6.06 м/6.35 м. Към спалното помещение имало обособено мокро помещение за хигиенни нужди с размери 1.82м/2.24 м. Л.св. К. разполагал със собствено легло и шкаф. За исковия период ищецът не е депозирал молба за внасяне на препарати, необходими за обезпаразитяване, но на л.св. било забранено да внасят високо токсични

дезинсектиращи препарати. Спалните помещения можело допълнително да бъдат обезпаразитени по искане на л.св.

Според докладна записка изх.№ 1347/28.10.2021 г. на ВПД НСЗОЗТ „К.“ 4-то спално помещение на 9-та група е с капацитет от 9 бр. л.св.

Според приложена докладна записка от 05.11.2021 г. на Ж. П. П. – готвач в затворническата кухня, л.св. получавали безплатна храна в готов вид, която се приготвяла в затворническата кухня на общежитието. В кухнята били въведени за изпълнение „Д. производствени и хигиенни практики“, а помещенията се дезинфекцирали по график и при необходимост. В условията на Ковид пандемия на работниците в кухнята и на л.св. били раздадени лични предпазни средства – маски, ръкавици, дезинфектанти. Водела са надлежна документация по програмата НАССР (съхранение на храни, входящ контрол на хр.продукти, хладилни помещения, хигиена и др.). Храненето на л.св. се извършвало по утвърден график от ЗОЗТ „К.“. Храната се раздавала на място по пребиваване, индивидуално на всеки л.св., в присъствието на служител от НОС и представител на самодейните органи, които следели за правилното ѝ разпределение и за спазване на хигиенните норми. Нямало сигнали за нарушения по изпълнение на прехраната на л.св. на територията на ЗОЗТ „К.“.

Според докладна записка от 05.11.2021 г. на д-р Е. А. – лекар-координатор в ЗОЗТ „К.“, при постъпването на л.св. К. Е. К. на 15.01.2021 г. е констатирано, че е клинично здрав, няма оплаквания и заболявания. За исковия период се е явил на прегледи, както следва: на 09.02.2021 г. с оплаквания от заболяване на гръбначния стълб и искане за получаване на ортопедичен матрак от близките; на 11.02.2021 г. с оплакване от опистипацио, за което е получил медикаменти; на 09.03.2021 г. от болки в кръста; на 06.04.2021 г. – оплаквания от болки в мускулите и по цялото тяло, за което е получил медикаменти и на 01.06.2021 г. се е оплакал от обрив по цялото тяло след ухапване от насекомо, за което е получил таблетки „Р.“.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна, следното:

Разпоредбите на чл.284-286 от ЗИНЗС, вр. чл.3 от с.з., уреждат защита на осъдените и задържаните под стража лица срещу поставянето им в неблагоприятни условия, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Тази правна уредба е приета в резултат на серия от осъдителни решения на ЕСПЧ срещу България за нарушение на чл.3 от ЕКПЧ поради условията за пребиваване в местата за лишаване от свобода в страната ни и пряко кореспондира с абсолютната забрана по чл.3 от ЕКПЧ. Разпоредбата на чл. 3 от Конвенцията защитава една от основните ценности на демократичното общество. Тя забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата (виж А. и други, цитирано по-горе, § 139, с допълнителни препратки). Конвенцията има пряко действие по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията и може пряко да послужи като основание за защита, без задължение за позоваване на националния закон. Това е една от слабостите на националната съдебна практика, отбелязана от ЕСПЧ - за да бъде ефективно дадено средство за защита, вътрешният орган или съдът, който разглежда

делото, трябва да разгледа твърдяните действия или бездействия, за които се предполага, че са довели до нарушаване на чл. 3 от Конвенцията, в съответствие с принципите и стандартите, определени от настоящия Съд в неговата практика. ЕСПЧ критикува практиката на националните съдилища, които много често не вземат под внимание общото правило, като такова, отхвърлящо нечовешкото и унижително отношение, а вземат под внимание единствено конкретни законови или подзаконови разпоредби, уреждащи условията на задържане. В резултат на това, в отсъствието на конкретно правило от вътрешното законодателство, ръководещо определен аспект на тези условия, съдилищата често не установяват незаконосъобразност и не разглеждат въпроса дали тези обстоятелства биха могли, когато се разглеждат самостоятелно или заедно с други аспекти на условията, в които даден затворник е държан, да представляват нечовешко и унижително отношение. По този начин, когато разглеждат подобни иски, съдилищата не са съсредоточени толкова много върху правото на затворника да не бъде подложен на нечовешко и унижително отношение; вместо това, те ограничават разглеждането на законосъобразността на действията на затворническите власти по смисъла на националното право.

Изложеното е основание за съда, в решаващия му състав, да съобрази практиката на ЕСПЧ по установени нарушения на чл.3 от ЕКПЧ относно условията за пребиваване в местата за лишаване от свобода. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на лицето. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принижява човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл. 3.

За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен.

При оценка на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Липсата на намерение за унижаване или принижаване на задържания чрез поставянето му в лоши условия, въпреки че е фактор, който следва да бъде взет под внимание, не изключва категорично установяване на нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Крайната липса на място в затворническа килия има голяма тежест при оценката на това дали условията на задържане са в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Докато общите доклади на КПИ не казват изрично какъв размер жилищна площ за един лишен от свобода трябва да се смята за минимален стандарт при настаняване в обща килия, то отделните национални доклади за извършените от КПИ посещения и препоръките по тези доклади предполагат, че желателният стандарт е четири квадратни метра жилищна площ на човек. Въпреки това, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Именно тези мотиви на ЕСПЧ в решението по делото Н. са основание да се приеме, че от общата площ на помещението за задържане следва да се извади площта, заемана от мебели и обзавеждане, в т.ч. санитарното помещение.

Дори пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията, според ЕСПЧ, тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако се комбинира с други аспекти на условията на задържане – като например липса на уединение при използване на тоалетната, лоша вентилация, липса на достъп на естествена светлина и свеж въздух, липса на подходящо отопление или липса на основна хигиена – това води до ниво на страдание, което надвишава това, присъщо на задържането. Идентични са изтъкнатите от ищеца оплаквания в исквата му молба – пренаселеност, съчетана с ниска хигиена, при липса на вентилация, на чист въздух и светлина, с некачествена храна, хлебарки и дървеници, съвкупното въздействие на които условия довели до твърдените неимуществени вреди.

ЕСПЧ извежда критерии при оценката на това дали е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на липсата на лично пространство, а именно: (а) всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане; (б) всяко задържано лице трябва да има най-малко три квадратни метра жилищна площ; и (в) размерът на килията трябва да дава възможност на задържаните лица да се движат свободно между мебелите. Липсата на някои от тези елементи сама по себе си поражда сериозно предположение, че условията на задържане са в нарушение на този член (виж А. и други, цитирано по-горе, § 148, с допълнителни препратки).

Освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Съдът в С. приема за много важно да се предостави на затворниците безпрепятствен и достатъчен достъп до естествена светлина и свеж въздух в килиите им. При липса на индикации за пренаселеност или неправилно функциониране на системата за вентилация и изкуственото осветление, негативният ефект на щорите не достига сам по себе си прага на тежест, изискван по този член (виж А. и други, цитирано по-горе,

§ 154, с допълнителни препратки).

Достъпът до правилно оборудвани и хигиенични санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство. Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържаните от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видима за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката. Това може да се окаже особено тежко за лишените от свобода, страдащи от заболявания, които засягат храносмилателната система. Кумулативният ефект от пренаселеността и неадекватният достъп до тоалетни може да се окаже изключително пагубен за затворниците (виж параграф 145 по-горе).

Друг санитарен проблем в поправителните заведения, отбелязан в осъдителните решения на ЕСПЧ срещу България, е наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители. Съдът в С. е отбелязъл, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.

При постановяване на решението си настоящият съдебен състав приема, че следва да съобрази стандартите, заложи в Европейските правила за затворите. Макар да представляват само препоръки на Комитета на министрите към държавите-членки на Съвета на Европа по отношение на минималните стандарти, които следва да се прилагат в затворите, същите са отправна точка за преценката дали е налице нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според т.10.1 Европейските правила за затворите те се прилагат по отношение на лица, които са с постановена от съдебен орган мярка за задържане или са лишени от свобода в следствие на осъдителна присъда. Същите поставят изискване, доколкото е възможно, неосъдените затворници да получат възможност за настаняване в единични килии, освен ако не се прецени, че е в тяхна полза да живеят заедно с други неосъдени затворници, или съдът разпорежи как точно да бъде настанен конкретен неосъден затворник. Затворниците се настаняват в общи помещения, само ако помещението е подходящо за тази цел и ако *затворниците имат съвместимост един с друг*.

Според т.18.1 от Правилата битовите условия на затворниците, и особено условията за спане, трябва да са съобразени със зачитането на човешкото им достойнство, трябва да осигурява, доколкото е възможно лично пространство, и да отговарят на хигиените и здравословни изисквания, като се обръща необходимото внимание на климатичните условия, в частност площ, кубатура на помещението, осветление, отопление и вентилация.

Във всички помещения, в които лишените от свобода живеят, работят или се събират, прозорците трябва да са достатъчно големи, за да дават възможност на затворниците да четат или работят на естествено осветление при нормални условия и да позволяват влизането на свеж въздух, освен ако няма съответната климатизираща инсталация. Според т. 19 всички помещения на всеки затвор трябва по всяко време да бъдат добре поддържани и чисти. Затворниците трябва да имат безпрепятствен достъп до

хигиенични санитарни помещения, съобразени с правото на лично уединение. Трябва да са осигурени необходимите помещения, където всеки затворник да може да се къпе и взема душ при подходящи за климата температури при възможност всеки ден, но не по-малко от два пъти седмично (или по-често, ако е необходимо) с оглед поддържане на обща хигиена. Установено е задължение за затворническите власти да предоставят необходимите за това средства, включително тоалетни принадлежности и обичайни почистващи пособия и материали, респ. задължение за затворниците да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и подредени.

Според т.22 от Правилата на затворниците трябва да се осигурява питателна храна, като се взема предвид тяхната възраст, здравословно и физическо състояние, религия и естество на тяхната работа. Изискванията към питателна храна, в т. ч. и минималното ѝ енергийно и протеиново съдържание, се определя от националното законодателство.

Отнесени към конкретно установените по делото факти, горепосочените изискванията навеждат на следните **правни изводи**:

Относно размера на 4-то спално помещение, 9-та група в ЗОЗТ „К.“, съдът кредитира предоставени от ответника данни по реда на чл.284, ал.3 ЗИНЗС, според които размерите на помещението са 6.06 м/6.35 метра или общо 38.48 кв.м. В този размер е включено обособено мокро помещение за хигиенни нужди с размери 1.82м/2.24 м (съдът приема за техническа грешка посоченият от ответника размер от 5.24 м. на мокрото помещение, тъй като това не съответства на общия размер на спалното помещение). Според св. Р. И. М. мокрото помещение е 1 на 2 метра, според св. Н. Х. С. – банята и тоалетната са общо 3 кв.м. (по 1.5 кв.м. за двете помещения). Въз основа на противоречивите данни по делото: 2 кв.м. според св.М., 3 кв.м. според св. С. и 4.08 кв.м. по некоректна справка на ответника (1.82 м по 2.24 м), съдът намира, че следва да приеме среден размер на мокрото помещение от общо 3 кв.м.

Относно броя на лишените от свобода съдът кредитира признанието на ищеца в исковата молба, че за исковия период е пребивавал в помещението с 9 други л.св. В тази им част показанията на свидетелите са противоречиви, поради което съдът не ги кредитира. Според св. Р. И. М. в помещението били настанени 12-14 души, а според св. Н. Х. С. – 10 човека. Освен, че са взаимно противоречиви, тези данни противоречат и на официалните данни, предоставени от ответника по реда на чл.284, ал.3 ЗИНЗС, според които помещението е с капацитет от 9 легла.

Ако се приеме, че се касае за легла тип вишка, то те заемат около 10 кв.м. от помещението (5 броя – две двойни и едно единично легла по 2 кв.м.). Според св.С. допълнително в помещението има 3 маси и 5 стола, а по официални данни – всеки от л.св. разполага с лично шкафче. Това определя допълнителна площ от около 5.25 кв.м., заета от мебели (по 0.25 кв.м. за личните шкафчета и по 1 кв.м. за масите). Така за 9 броя л. св. остава **чиста площ**, незаета от мебели и мокро помещение, в размер общо на 20.23 кв.м. или по **2.25 кв.м.** на всеки лишен от свобода. Изложеното потвърждава тезата на ищеца за изтърпяване на наказанието в условията на пренаселеност, при чиста, незаета от мебели, площ на спалното помещение много под изискуемите минимални 3-4 кв.метра на човек.

Съдът съобразява, че исковият период е зимно-пролетен, което предполага отопление на спалното помещение. За него свидетелите безпротиворечиво установяват, че се осъществява от печка – тип варел, която гори дърва, въглища и други отпадъци, предоставени от Затвора С.. В тази връзка следва да се съобрази обстоятелството, че

съдът е изискал от ответника данни по реда на чл.284, ал.3 от ЗИНЗС относно начина на отопляване на помещението, вкл. наличието на печка на дърва и въглища, за които обстоятелства ответникът не е предоставил информация. На основание чл.284, ал.3, изр.2 от ЗИНЗС тези твърдения на ищеца следва да се приемат за доказани. Изложеното навежда на извод, че за значителна част от исковия период достъпът на лишените от свобода до свеж въздух е бил силно затруднен и ограничен поради извършваното отопление на помещението с печка на дърва и въглища.

Ответникът не оспорва, че в ЗОЗТ „К.“ има режим на топлата и студена вода, обусловен от това, че при построяване на общежитието централният водопровод е изграден на около 500 метра от него, което предполага осигуряване на вода чрез помпена станция и резервоар, които не били с достатъчна вместимост и не позволявали подаване на вода пред цялата част на денонощието. Според представен график на топлата вода (л.43) такава се подава в рамките на един час сутрин и един час вечер. Тези обстоятелства се установяват безпротиворечиво от показанията на разпитаните по делото свидетели. Според св. Р. И. М. топла вода има един час сутрин и един час вечер, а студената вода я пускат през 4 часа за по 2 часа. Според св. С., в началото имало топла вода по един час на ден, което не било достатъчно на лишените от свобода да се изкъпят.

Съдът приема за недоказани чрез писмените и гласни доказателства по делото твърденията на ищеца, че банята и тоалетната били пълни с влага и мухъл. Наличието на тоалетна на „клекало“ не представлява обстоятелство, което достига необходимия праг на суровост за изтърпяване на наказанието, нито надхвърля неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода.

Относно оплакванията за крайно недостатъчна по количество и качество храна, която била раздавана при лоши хигиенни условия, следва да се отбележи, че по делото са събрани противоречиви данни. От една страна е информацията, предоставена по реда на чл.284, ал.3 ЗИНЗС, в докладна записка от 05.11.2021 г. на Ж. П. П. – готвач на затворническата кухня, според която се спазват необходимите хигиенни норми. Според показанията на св. С. качеството на храната е „като веднъж ядено, но има и неща, които стават“. С оглед уклончивостта в показанията на св. С., че „има неща, които стават“ съдът не приема за доказано по делото, че качествените и количествени показатели на раздаваната на л.св. храна, както и начина на раздаването ѝ, достигат изискуемия праг на суровост за изтърпяване на наказанието, нито надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. Тук е мястото да се отбележи, че хигиената в помещенията се поддържа от самите лишени от свобода съгласно чл.21, ал.2 и чл.88а, ал.1 от ППЗИНЗС, поради което възраженията на ищеца за раздаване на храната при лоши хигиенни условия са неоснователни и недоказани.

Според Годишен доклад на националния превантивен механизъм за 2020 г. на О. на Република България, публикуван на 04.03.2021 г. и свободно достъпен на Интернет адрес prisonreform.bg: „Изводите показват, че продължава да е налице дългогодишният проблем с **наличието на хлебарки и дървеници** в местата за лишаване от свобода, като това е констатирано във всички проверени обекти – дори и там, където е извършван цялостен ремонт. В тази връзка са отправяни препоръки към ГДИН за търсене на алтернативни начини за справяне с този проблем. Несъмнено този проблем ще бъде във фокуса на проверките на Н. и през настоящата година.“

Независимо, че докладът не касае исковия период, съдът приема, че по делото не са

налице данни, които да оборят официално потвърдената информация на О. на Република България относно дългогодишен проблем с наличието на хлебарки и дървеници. Напротив, свидетелските показания в тази насока са безпротиворечиви и установяват, че в ЗОЗТ „К.“ има системен проблем с вредителите. Св. М. е в общежитието от 1996 г. и установява, че „винаги е имало вредители и от тях няма отърване, в спалното помещение има дървеници, които постоянно хапят. Независимо от пръскането, проблемът си оставал“. Ето защо, представените от ответника писмени доказателства за извършена дезинсекция на територията на ЗОЗТ „К.“ не оборват твърденията на ищеца за наличие на вредители, които очевидно не се повлияват от мерките срещу тях. Според св.С. помещението било пълно с хлебарки, срещу които пръскали няколко пъти в годината, но нямало ефект, а проблемът идвал от старите дюшеци, в които инсектите постоянно се размножавали. Категорично потвърждение на изложеното е предоставената от д-р Е. А. информация, че на 01.06.2021 г. ищецът се оплакал от обрив по тялото след ухапване от насекомо, за което са му дадени 10 таблетки Р.. Независимо, че е извън исковия период това оплакване е указание за системност и продължителност на проблема с вредителите. Съвкупната преценка на събраните по делото доказателства навежда съда на категоричен и несъмнен извод, че за исковия период спалното помещение на ищеца е било заражено с паразитни инсекти, което допълнително е влошавало начина и условията за изтърпяване на наказанието.

Следва да се приемат за недоказани твърденията на ищеца, че е бил настанен заедно с болни от хепатит, СПИН и други заразни болести, тъй като това не се установява от нито едно от събраните по делото доказателства.

Исканията на ищеца за ревизия на лафката към Затвора и за промяна на списъка с разрешени вещи при свиждане не попадат в правомощията на съда, сезиран с иск по реда на чл.284-285 ЗИНЗС, вр. чл.203-207 АПК. Както правилно отбелязва ответникът в писмения отговор на исковата молба, дейността по продажба на хранителни и нехранителни стоки в местата за лишаване от свобода се организира от Държавно предприятие „Фонд затворно дело“, което е самостоятелно юридическо лице и дейността му по ценообразуване по представлява административна дейност.

За пълнота на изложението следва да се отбележат като ирелевантни защитните доводи на ГДИН относно броя на осъжданията на ищеца, неговата недобросъвестност или нежелание да се поправи, както и липсата на искане за преместване в друго място за лишаване от свобода. Тези обстоятелства не освобождават ответника от задължението да осигури условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“, съвместими с изложените по-горе стандарти на ЕСПЧ и на Европейските правила за затворите. Относно защитната теза на ответника за недоказаност на претърпените неимуществени вреди съдът съобразява презумпцията на чл.284, ал.5 ЗИНЗС, според която в случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното.

В заключение: По силата на чл.284, ал.2 ЗИНЗС в случаите по чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС съдът взема предвид кумулативното въздействие върху лицето на условията, в които е изтърпявало наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, продължителността, както и други обстоятелства, които имат значение за правилното решаване на спора. В случаите на установено нарушение на чл.3 ЗИНЗС и съгласно чл.284, ал.5 ЗИНЗС настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното, като размерът им се определя от съда по справедливост (чл.52 от ЗЗД).

При преценка на кумулативното въздействие на факторите, при които е бил поставен в мястото за лишаване от свобода, съдът съобразява, че по отношение на част от оплаквания в исковата молба (за лоша хигиена и лошо качеството на храната, както и за мухъл в мокрото помещение), не са установени нарушения. Съдът намира, че присъденото обезщетение за претърпени неимуществени вреди от едни аспекти на изтърпяване на задържането под стража не следва да се превръща в прекомерна санкция за затворническата администрация, която стриктно и при спазване на законовите си задължения и правомощия е осигурила на ищеца изтърпяване на наложеното му наказание при благоприятни условия (подробно изложени по-горе в решението).

Въз основа на изложеното и за целия исков период от **20.01.2021 г. до 06.05.2021 г.**, съдът установи нарушение на минимално изискуемата площ за изтърпяване на наказанието – по-малко от 3 кв.м. чиста площ на лице, допълнително замърсяване на въздуха в помещението чрез отопление чрез печка – тип варел, която гори дърва, въглища и други отпадъци, постоянен режим на топлата и студена вода, както и наличие на паразитни насекоми – хлебарки и дървеници. Съвкупното въздействие на установените нарушения достига изискуемия праг на суровост по смисъла на чл.3, ал.2 ЗИНЗС, вр. чл.3 от ЕКПЧ. При презюмиране на неимуществените вреди от поставянето на ищеца в посочените условия на изтърпяване на наказанието за целия исков период от общо 107 дни, съдът приема за справедливо обезщетение на неимуществените вреди в размер на 8 лв. на ден за целия исков период, или общо 856 лв. Съобразно заявеното в исковата молба искане, тази сума следва да се присъди със законната лихва от датата на предявяване на исковата молба на 12.05.2021 г. до окончателното ѝ изплащане. За разликата до предявения размер от 20 000 лв. искът следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора разноски следва да се присъдят в хипотезата на чл.286, ал.3 ЗИНЗС - когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса. Ответникът следва да бъде осъден да възстанови на ищеца внесената държавна такса в размер на 10 лв. На основание чл.38, ал.2, вр. ал.1, т.2 от Закона за адвокатурата и чл.8, ал.1, т.1 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения ответникът следва да бъде осъден да заплати на адв.И. В. Ю. адвокатско възнаграждение в размер на 300 лв. съобразно уважената част от исковата претенция. В хипотезата на частично уважаване на иска, не е предвидена възможност за заплащане на ответника на юрисконсултско възнаграждение, поради което такова не следва да му се присъжда.

Водим от горното и на основание чл. 285 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 от АПК, във връзка с чл. 1 от ЗОДОВ, **Административен Съд С. - град, I отделение, 69 състав,**

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на К. Е. К., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“ на Затвора [населено място], със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.3, кант. 308, чрез адв.И. Ю. от САК, обезщетение за неимуществени вреди в размер на 856 лв., претърпени за лоши битови и хигиенни условия на изтърпяване на наказанието му в ЗОЗТ „К.“ в периода от 20.01.2021 г. до

06.05.2021 г., ведно със законната лихва от 12.05.2021 г. до окончателното изплащане, както и сторените по делото разноси в размер на 10 лв. държавна такса.

ОТХВЪРЛЯ иска, предявен от К. Е. К., ЕГН [ЕГН], срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, за разликата до предявения размер от 20 000 лв.

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на адвокат И. В. Ю. от САК, [населено място], [улица], ет.3, кант. 308, на основание чл.38, ал.2, вр. Ал.1, т.2 от Закона за адвокатурата, адвокатско възнаграждение в размер на 300 лв.

Решението подлежи на обжалване в 14-дневен срок от съобщаването му на страните с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София град.

СЪДИЯ: